

Funkční nominační zákon

Přehled k návrhu nominačního zákona ([sněmovní tisk č. 220](#)) a pozměňovacímu návrhu Senátu

Rekonstrukce státu **doporučuje přijetí nominačního zákona ve znění pozměňovacího návrhu Senátu**. Ten zajistí, že z výběrového řízení na řídicí funkce nebudou proti smyslu zákona vyškrtnuti kvalifikovaní uchazeči působící v daném oboru.

Cíl nominačního zákona

Cílem nominačního zákona je profesionalizace výběru osob do funkcí ve státních firmách. Všichni uchazeči budou posouzeni Výborem pro personální nominace složeným z apolitických odborníků. Pro ministry tak bude snadnější vybrat do funkcí ve státních firmách kvalitní kandidáty a veřejnost získá záruky, že tyto funkce nejsou obsazovány politickými nominanty bez potřebné kvalifikace.

„[Nominační zákon] přináší vyvážené změny, které by mohly vést k profesionálnějšímu řízení státních firem.“ (Miroslav Zámečník, ekonom)

Hlavní aspekty zákona

1. **Zavedení povinného transparentního nominačního postupu** pro výběr uchazečů o řídicí a dozorčí funkce v právnických osobách s majetkovou účastí státu, kteří jsou navrženi ministry.
2. **Zřízení stálého Výboru pro personální nominace**, který bude navržené uchazeče posuzovat.
3. **Ochrana soukromí neúspěšných uchazečů.**

Co je Výbor pro personální nominace?

Výbor pro personální nominace bude **poradním orgánem vlády**, jehož posouzením budou muset projít všichni kandidáti do řídicích či dozorčích orgánů státních firem. Výbor bude složen z apolitických odborníků na firemní řízení, právo, ekonomii a personalistiku. Obměňování členů Výboru bude postupné. Každý rok bude obměněn jeden z pěti členů, čímž bude dosaženo personální kontinuity Výboru a větší nezávislosti na vládě. Výbor tak zajistí profesionalizaci a transparentnost procesu výběru osob, které mají řídit státní firmy. Finální odpovědnost za jmenování kandidáta podle svého výběru ale bude dále ležet na ministrovi.

Jak bude zákon fungovat v praxi?

Každý uchazeč o funkci v řídicím orgánu právnické osoby s majetkovou účastí státu bude posouzen Výborem. Kandidáti do řídicích funkcí budou navíc muset projít i otevřeným výběrovým řízením. Výbor bude posuzovat především základní závazně stanovené předpoklady (bezúhonnost, dostatek věku či minimální vzdělání a praxe v případě exekutivních funkcí). **Stanoviska Výboru k uchazečům nebudou pro ministry závazná.** Pokud ministr jmenuje kandidáta, kterého Výbor nedoporučil, bude muset své rozhodnutí odůvodnit a obhájit před veřejností. Pokud nebude dodržen zákonný postup (kandidát např. neprojde povinným posouzením Výborem) jmenování do funkce ve státní firmě nebude platné.

Hlavní změny oproti současnému stavu

V současnosti již působí Vládní výbor pro personální nominace zřízený usnesením vlády. Jedná se však o zcela nedostatečnou úpravu, která nezaručuje nezávislé a odborné posouzení uchazečů o funkce ve státních firmách. **Nominační zákon přináší řadu změn, které současná úprava nezaručuje:**

- Výbor pro personální nominace bude zřízen zákonem, jeho existence tedy nezávisí na rozhodnutí současné vlády.
- Výbor bude složen z apolitických odborníků na firemní řízení, právo, ekonomii a personalistiku, kteří mají pevně stanovené funkční období. Budou navíc obměňováni postupně – 1 člen ročně. Bude tak garantována vysoká profesionalita a nezávislost Výboru na vládě.
- Výbor bude mít dostatečný čas na posouzení uchazečů.
- Výbor bude vydávat výslovně doporučující nebo nedoporučující stanovisko. Bude tak jasné, kdy se ministr od stanoviska Výboru odchyluje a kdy ne.

Další změny již oproti současnému stavu vyplývají z výše uvedeného:

- Výbor nebude možné obejít, opačný postup bude zakládat neplatnost jmenování.
- Výbor bude mít pravomoc odmítnout uchazeče, kteří nesplňují základní předpoklady pro výkon funkce.

Vládní varianta byla upravena komplexním pozměňovacím návrhem

Původní vládní návrh byl v Poslanecké sněmovně po kritice upraven. Nejvýznamnějším nedostatkem vládního návrhu bylo ustanovení, na jehož základě by bylo možné obcházet celý nominační zákon, a tedy i nominační postup před Výborem pro personální nominace, aniž by to mělo vliv na platnost jmenování nebo navržení uchazeče do funkce. **Nominační zákon by se tak stal imperfektním a nevymahatelným právním předpisem. Ministr by tak v praxi zákon vůbec nemusel respektovat.** Na tento a další nedostatky reagovali poslanci přijetím komplexního pozměňovacího návrhu, jehož znění vycházelo z dohody na poslanecké protikorupční skupině a který mimo jiné zajistil vyvážený poměr mezi závazností nominačního postupu a odpovědností ministra za jím jmenovaného kandidáta. Pozměňovací návrh dále umožnil Výboru odmítnout zjevně nekvalifikované kandidáty.

Změny, které přinesl komplexní pozměňovací návrh, **oceňují i experti z praxe:**

„Co se týče návrhu zákona, předpokládám, že by měl respektovat zavedení závaznosti nominačního postupu a zavedení pravomoci Výboru odmítnout uchazeče, který nesplňuje základní předpoklady.“
(Ivan Souček, předseda dozorčí rady Čepro)

Senátní pozměňovací návrh

Senát nominační zákon podpořil a poslal ho zpět do Sněmovny s technickou opravou legislativní chyby. Pozměňovací návrh se skládá ze dvou částí:

Střet zájmů

Pozměňovací návrh vyškrtává ustanovení (§ 11 odst. 2 písmeno e), podle kterého uchazeč o exekutivní funkci nesmí být k okamžiku podání přihlášky do výběrového řízení ve střetu zájmů ve vztahu k funkci, o kterou se uchází. Toto ustanovení lze vykládat tak, že člověk, který pracuje v oboru ve vztahu k funkci, o kterou se uchází, se musí nejdříve stávající funkce vzdát, aby splnil podmínky pro účast ve výběrovém

řízení. Toto ustanovení tak může předem zbytečně vyřazovat kvalifikované uchazeče, kteří pracují v oboru a logicky jsou tedy v době podání přihlášky ve střetu zájmů.

Tato část pozměňovacího návrhu Senátu je jednoznačně prospěšná, jedná se v zásadě o opravu legislativní chyby. To potvrzuje i **souhlasné stanovisko zástupkyně předkladatele, ministryně Marie Benešové**, které bylo prezentováno v Senátu.

Zákaz konkurence

Další část Pozměňovacího návrhu Senátu stanoví, že zákaz konkurence, kterou musí uchazeči splnit ke dni jmenování do funkce, platí i po celou dobu trvání funkce. Tato povinnost vyplývá i z dalších právních předpisů, konkrétně ze zákona o státním podniku a ze zákona o obchodních korporacích, takže toto ustanovení lze považovat za duplicitní. Nezpůsobuje však žádné problémy.

Nominační zákon jako součást profesionalizace řízení státních firem

Profesionalizace výběru osob do funkcí ve státních firmách je součástí komplexního přístupu směřujícího k celkové profesionalizaci řízení státních firem. Další významnou součástí je přijetí „vlastnické politiky státu“. Jedná se o zákonnou úpravu, která uloží státu povinnost stanovit obecné zájmy, cíle a základní principy činnosti státu jakožto vlastníka strategických podniků.